

Åbningstale, Campingkvinder

QUEENS Golden Days festival

Karen Blixen Museet, d. 6. september, 2022

At køre med Campingkvinderne (uddrag fra bogen "Den sanselige udfordring", 2018).

En kølig aften sidst i april 2013 starter en særlig konvoj fra Mygdal i Nordjylland. Hver gang konvojen passerer en flok græssende heste, vil hestene kigge op, så vil de vrinske og løfte halerne, hvorefter de sætter i galop med stor iver. Hvad var det med vores opsætning – fem biler som kører med 30 km i timen – som forårsager en sådan iver fra hestene? Vores konvoj kørte Campingkvinderne. Campingkvinder er en serie af store beton skulpturer bygget på gamle kasserede campingvogne. Store kvindelige skulpturer med hver sin specifikke fortælling og udtryk lavet af den norske kunstner Marit Benthe Norheim. Men på trods af vores underlige udseende af fem gigantiske kvinders kørsel i det normalt monotone landskab, hvorfor skulle hestene tage sådan interesse? Og ikke kun hestene – også menneskene, som vi kørte forbi smilede og vinkede og greb deres mobiltelefoner, ligesom bilerne, der blev lidt forsinkede i deres travle gøremål, måtte sætte farten ned til 30 km i en kortere periode. Men også de smilede og vinkede og virkede til at nyde det overraskende syn – og måske lejligheden til at reflektere over nogle centrale livsfilosofiske spørgsmål, som kvinderne satte i gang.

Jeg kørte med det, der er blevet min foretrukne campingkvinde – Sirenen. Jeg kørte forrest. Vi var to i bilen – jeg var chauffør. Det var en fantastisk kropslig oplevelse. Kvinderne er fire meter høje. Hver gang vi passerede underføringer, en viadukt, en bro eller elektriske ledninger oplevede jeg, at jeg dukkede mig. Men de stolte kvinder kom igennem forhindringerne og dagen efter kunne de indtage Aalborg Universitet og danne ramme om seminaret og ferniseringen, "Når Kvinderne kommer", og være med til at give identitet til pladsen foran Det Humanistiske Fakultet ved Aalborg Universitet.

Reaktionen fra publikum – de heste, de mennesker og ikke mindst det langsomme tempo i vores bevægelse – fik mig til at reflektere: Hvad betyder denne form for kunst i forhold til at skabe viden? Hvordan kan vi bruge denne kunstinstallation i læreprocesser og til at supplere de måder, som vi underviser på og ikke mindst, hvordan kan Campingkvinderne indgå i nye broer mellem kunst og videnskabelse, mellem særligt humaniora og nye brugergrupper? Det Obelske Familiefond og Aalborg Kommunes Kunstfond havde givet os en bevilling, som gjorde, at vi kunne etablere et humaniora-lab med udgangspunkt i Campingkvinderne.

Campingkvinderne

Jeg vil indlede talen med at præsentere Campingkvinderne. Her vil jeg bygge på forhenværende rektor for det Kongelige Danske Kunstakademi og adjungeret professor, Else Marie Bukdahls, kuratering af Campingkvinderne og bringe et lille uddrag fra Else Marie Bukdahls præsentation heraf i forbindelse med åbningsceremonien ved ferniseringen på Aalborg Universitet i maj, 2013. Det var selvfølgelig Else Marie, som skulle have givet talen, men hun er desværre i Italien.

"I forbindelse med Europæisk Kulturhovedstad Stavanger 2008, overraskede Marit Benthe Norheim os endnu engang og drog os på ny ind i sin tryllekreds. Med sit falkeblik fandt hun frem til fem slidte campingvogne. Med sikker og følsom hånd har hun transformeret dem til bevægelige kvindeskulpturer af stor styrke og originalitet. Deres skørter dækker selve campingvognen, medens de selv træder frem på taget – på en både synlig og udtryksmættet måde. Man oplever dem som

Åbningstale, Campingkvinder

QUEENS Golden Days festival

Karen Blixen Museet, d. 6. september, 2022

At køre med Campingkvinderne (uddrag fra bogen "Den sanselige udfordring", 2018).

En kølig aften sidst i april 2013 starter en særlig konvoj fra Mygdal i Nordjylland. Hver gang konvojen passerer en flok græssende heste, vil hestene kigge op, så vil de vrinske og løfte halerne, hvorefter de sætter i galop med stor iver. Hvad var det med vores opsætning – fem biler som kører med 30 km i timen – som forårsager en sådan iver fra hestene? Vores konvoj kørte Campingkvinderne. Campingkvinder er en serie af store beton skulpturer bygget på gamle kasserede campingvogne. Store kvindelige skulpturer med hver sin specifikke fortælling og udtryk lavet af den norske kunstner Marit Benthe Norheim. Men på trods af vores underlige udseende af fem gigantiske kvinders kørsel i det normalt monotone landskab, hvorfor skulle hestene tage sådan interesse? Og ikke kun hestene – også menneskene, som vi kørte forbi smilede og vinkede og greb deres mobiltelefoner, ligesom bilerne, der blev lidt forsinkede i deres travle gøremål, måtte sætte farten ned til 30 km i en kortere periode. Men også de smilede og vinkede og virkede til at nyde det overraskende syn – og måske lejligheden til at reflektere over nogle centrale livsfilosofiske spørgsmål, som kvinderne satte i gang.

Jeg kørte med det, der er blevet min foretrukne campingkvinde – Sirenen. Jeg kørte forrest. Vi var to i bilen – jeg var chauffør. Det var en fantastisk kropslig oplevelse. Kvinderne er fire meter høje. Hver gang vi passerede underføringer, en viadukt, en bro eller elektriske ledninger oplevede jeg, at jeg dukkede mig. Men de stolte kvinder kom igennem forhindringerne og dagen efter kunne de indtage Aalborg Universitet og danne ramme om seminaret og ferniseringen, "Når Kvinderne kommer", og være med til at give identitet til pladsen foran Det Humanistiske Fakultet ved Aalborg Universitet.

Reaktionen fra publikum – de heste, de mennesker og ikke mindst det langsomme tempo i vores bevægelse – fik mig til at reflektere: Hvad betyder denne form for kunst i forhold til at skabe viden? Hvordan kan vi bruge denne kunstinstallation i læreprocesser og til at supplere de måder, som vi underviser på og ikke mindst, hvordan kan Campingkvinderne indgå i nye broer mellem kunst og videnskabelse, mellem særligt humaniora og nye brugergrupper? Det Obelske Familiefond og Aalborg Kommunes Kunstfond havde givet os en bevilling, som gjorde, at vi kunne etablere et humaniora-lab med udgangspunkt i Campingkvinderne.

Campingkvinderne

Jeg vil indlede talen med at præsentere Campingkvinderne. Her vil jeg bygge på forhenværende rektor for det Kongelige Danske Kunstakademi og adjungeret professor, Else Marie Bukdahls, kuratering af Campingkvinderne og bringe et lille uddrag fra Else Marie Bukdahls præsentation heraf i forbindelse med åbningsceremonien ved ferniseringen på Aalborg Universitet i maj, 2013. Det var selvfølgelig Else Marie, som skulle have givet talen, men hun er desværre i Italien.

"I forbindelse med Europæisk Kulturhovedstad Stavanger 2008, overraskede Marit Benthe Norheim os endnu engang og drog os på ny ind i sin tryllekreds. Med sit falkeblik fandt hun frem til fem slidte campingvogne. Med sikker og følsom hånd har hun transformeret dem til bevægelige kvindeskulpturer af stor styrke og originalitet. Deres skårter dækker selve campingvognen, medens de selv træder frem på taget – på en både synlig og udtryksmættet måde. Man oplever dem som

monumentale kvinder, der er på vej ud i bymiljøet og i naturen. De optræder som en rullende installation, der er fuld af overraskelselementer. Kvindeskikkelseerne er modelleret i lysende hvid beton. De viser, at Marit Benthe Norheim har en sjælden evne til at omforme og forvandle betonen, så den kan udtrykke den menneskelighed og det værn mod livsødelæggende kræfter, som hun er optaget af at fortolke. Inde i vognene er der skulpturer, relieffer og fotografier. Man møder også musik, der er snart redigeret, snart skabt af komponisten Geir Johnson. Musikken gør de temaer, som Campingkvinderne repræsenterer, nærværende på en intens måde. De appellerer derfor ikke alene til synet, tanken og fantasien, men også til hørelsen.

De fem Campingkvinder, der møder os her på plænen ved Rungstedslund som individuelle personligheder, er præget af kontraster, mystikfyldte aspekter og gådefulde sindsstemninger. Samtidig har de en symbolsk funktion, idet de repræsenterer fremtrædende kvindetyper fra historien og fra vor egen tid.

Det drejer sig om følgende fem Campingkvinder:

Flygtningen er en både stolt og sårbar kvindeskikkelse, der skuer ind i en uvis fremtid. Inde i campingvognen har 400 norske børn og flygtningekvinder tapetseret væggene med mosaikker, der skildrer flygtningenes savn og håb. Dette tema har Geir Johnsen intensiveret gennem sin musikalske bearbejdning af den palæstinensiske nationalpoets berømte værk *Belejringstilstand* (2002).

Sirenen rummer en nutidig skulpturel tolkning af den forførende sirene fra den græske mytologi, der lokker søfolk til sig for derefter at lade dem lide skibsbrud.

I Maria Beskytteren møder vi en moderne skildring af det barmhjertighedstema, der ofte bliver forflygtiget i en tid hvor individualismen har en så central plads.

Bruden har stor erotisk udstråling, men alle de bryllupsbilleder, der findes inde i campingvognen, viser forskelligheden i opfattelsen af ægteskabet og peger flere steder indirekte på de ofte vanskelige vilkår, en brud kommer til leve under.

Campingmama er stor og omsorgsfuld, men symboliserer også det snæversyn, ja den næsten kvælende atmosfære, som det småborgerlige liv kan rumme (...).

Else Marie fortsætter: Gennem de fem Campingkvinder viser Marit Benthe Norheim, at billedkunsten rummer en særlig sansebåret erfaring, der formidler sider af vor indre og ydre virkelighed, som vi ofte overser og måske slet ikke kender. Hendes opfattelse af forholdet mellem kunst og virkelighed svarer på mange punkter til det, som Francis Bacon har, udtrykt således: "Jeg illustrerer ikke virkeligheden. Men skaber billeder som er virkelighedens koncentrat og sanseindtrykernes stenografi." (...) (Bukdahl, E. M. 2013).

Dette selvstændige og overraskende skulpturprojekt rummer spejlinger af samspil mellem tradition og nybrud og mellem det nationale og det internationale. Det præsenterer fem arketyperiske kvindeskikkelser – Queens – og er i år en del af "Golden Days QUEENS", som – og jeg citerer - er en "kulturhistorisk festival, der med nysgerrighed og glimt i øjet tager historien, samtiden og det, der har formet og former os som mennesker og samfund under kærlig, kritisk og kreativ behandling".

Det er oplagt, at Marit Benthes Campingkvinder er en kærlig, kritisk og kreativ kunstnerisk kommentar til nogle centrale spørgsmål med udgangspunkt i kvindeliv – både historisk og i samtiden som Else Maries præsentation fremhæver. Og samtidig rammer Campingkvinderne direkte ind i fht det sen-

moderne på tværs af køn og diversitet, med nogle håndtag, som kan inspirere til refleksion og fordybelse.

Med reference til professor i sociologi, Hartmut Rosa så sætter Campingkvinderne en række temaer på spil, som netop udfordrer det sen-moderne i Vesten, eller 'accelerationssamfundet', som han kalder det. Kort fortalt kan Hartmut Rosas kritik af sen-moderniteten sammenfattes i følgende citat:

"De moderne subjekter kan derfor beskrives som minimalt bundet og indskrænket af etiske regler og sanktioner og dermed som værende 'frie', alt imens de bliver styret, behersket og undertrykt af et mere eller mindre usynligt, apolitiseret, upåagtet, underteoretiseret og uargumenteret tidsregime (...)", som han samler i et begreb om 'den sociale accelerations logik' (p. 12)

For at uddybe denne dimension i Marit Bentes værk vil jeg vende mig mod begrebet "langsomhed" som den norske filosof, Thomas Hylland Eriksen har arbejdet med i sin bog om "Øjeblikkets tyranni" fra 2002

Thomas Hylland Eriksens afsæt er, at informationsstrømmene i vores tid resulterer i kaskader af tegn som står i mere eller mindre tilfældig forbindelse med hinanden, stablet ovenpå hinanden i tilfældig orden og med nyheder, der bliver kortere og kortere – strukturløse og tomme. Disse strømme af information er samtidig i færd med at udfylde alle mellemrummene med det resultat, at livet risikerer at blive en hysterisk serie af "overbefolkede øjeblikke uden noget "før" og "efter", uden noget "her" og "der"" (ibid. p. 13).

Med et citat fra idehistoriker, Trond Berg Eriksen siger han således:

"Et øjeblik som svinder ind, vil føre til kvælningsdøden både for friheden og refleksionen. For den fysiske tids punkter er strukturløse og tomme, mens den oplevede tids øjeblik altid har en struktur og indhold" (Trond Berg Eriksen i Eriksen p. 163).

eller som mine kolleger fra Gulu Universitet i Uganda, professor i litteraturhistorie Charles Okumu, Historiker, Dr. Agatha Alidri og PhD fellow Judith Awacorach, som også er tilstede her i dag driller med, når vi er sammen. "I Europæere, I har uret, men vi har tiden". (Europeans you have a watch, however we have the time).

Det er denne oplevelse af øjeblikkets tid og muligheden for fordybelse som Marit Bentes værk tilbyder, og på den måde udfordrer Campingkvinderne selve kernen i vores selvforståelser og den livsstil som knytter sig til det sen-moderne samfund.

Værket inviterer således til en række modforestillinger og refleksioner:

1. det er kunst, som skaber relationer – selve rejsen, oplevelserne ved at køre så langsomt og være i øjeblikket, at opleve det danske landskab fuld af struktur og indhold, og samtalerne (den demokratiske samtale), hvor mennesker fra vidt forskellige verdener bringes sammen om Campingkvinderne.
2. det er kunst, som skaber og inviterer til deltagelse – ikke blot er kunstværket blevet til i samarbejde med brude, sirener, flygtninge, camping entusiaster, børn, men campingkvinderne fordrer, at vi "mosler" med kvinderne for at få dem ud at køre, og det skaber nogle helt nye fællesskaber og tilhørsforhold – også til den enkelte campingkvinde.

3. det er overraskende kunst – at med kvinderne får beton (som jo er et af accelerationssamfundets brutale fundament) et nyt og poetisk udtryk, ligesom kvindefigurerne i sig selv er fulde af fabuleringer og forbavselsener.
4. det er mobil kunst – at kunstværkerne faktisk kan køre *gør*, at de kommer ud af den traditionelle kunsts scene og møder folk i deres hverdag, på vej til arbejde, på skoleudflugt, ved færgerne, i bilerne mens de haster afsted.
5. det er kunst som inviterer til etiske refleksioner med udsyn til forskellige kulturer og liv.

Campingkvinderne står så flot her på Rungstedslund.

Jeg kan jo ikke lade være med at stille mig selv det spørgsmål – hvordan ville Karen Blixen have taget imod kvinderne?

Mit forsigtige bud vil være, at hun ville være betaget af kvindeskulpturerne som stærk, etisk udfordrende, fabulerende, monumental kunst – som forundrer og inspirerer til fordybelse. Endvidere ville hun reflektere over, hvordan Marit Benthes kunst bygger bro mellem mennesker og til mennesker udenfor de sædvanlige kunstparnasser.